

Abdulla Elezi, Fakultet sportskih nauka, Priština

Nazim Myrtaj, Fakultet Edukacije, Priština

Florian Miftari

DISKRIMINATIVNA ANALIZA TESTOVA ZA PROCJENU SITUACIONO-MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI IZMEĐU DVE GRUPE KOŠARKAŠA ODABRANIH TESTOM SOCIOMETRIJE

1. UVOD

U kompleksnim sportovima uspjeh ovisi o nizu faktora, među kojima su najznačajnije morfološke karakteristike, psihomotorne sposobnosti, kognitivne i konativne osobine, tehničke i taktičke pripreme kao i od suradnje sa članovima ekipe u igri.

Svaka sportska ekipa čini grupu i to formalno organizovanu, sa karakteristikama i primarne i sekundarne grupe. Sportska ekipa ili klub je i referentna grupa jer značajno utiče na ponašanje članova-grupe, na njihove stavove, vrednosti i osobine ličnosti.

Od strukture grupe, odnosno od hijerarhije međusobnih odnosa (interakcije) među pojedincima, zavisi jedinstvo, kohezivnost ili moral grupe, zadovoljstvo članova grupe i efikasnost grupe u ostvarivanju njenih osnovnih zadataka. Kriterijumi efikasnosti grupe su: kvantitet i kvalitet učinka (produkcije), blagovremeno donošenje pravilnih odluka, uspješno ostvarivanje raznih zadataka i dobri međuljudski ili interpersonalni odnosi.

Nepostrednom praksom i dosadašnjim istraživanjima došlo do saznanja da skup dobrih igrača ili igračica još ne znači i dobar, odnosno efikasan tim. To podstiče na upoznavanje svih oni činilaca koji mogu netku grupu učiniti uspješnijom ili joj u napredovanju mogu smetati. Podaci o interakcijama pojedinaca u grupi, kao i informacije o interakcijama među grupama, mogu pomoći kod izbora igrača, zatim u smjeni generacija, u razrješavanju već nastalih unutarnjih problema, u programiranju i planiranju rada (Pavlin, K. 1974).

U brojnim je istraživanjima dokazano da motivacijska klima u ekipi i timska kohezivnost u velikoj mjeri determiniraju motivaciju sportaša i sportska postignuća (Duda, 2001, Roberts, 2001, Orlick, 1999).

Među članovima tima uspostavljaju se uglavnom dva tipa zavisnosti. Najčešće su povezani elementi i jednog i drugog. Emocionalna komponenta zavisnosti vezuje se za unutrašnje (emocionalne) stavove u odnosima član-član ili član-tim. Zavisnost po funkcionalnom kriterijumu odnosi se na stepen međusobne upućenosti članova u toku upražnjavanja sportske aktivnosti, posebno takmičenja.

Do sada gotovo da nije bilo sociometrijskih istraživanja u kojima su istovremeno uzete u obzir i neke druge antropološke karakteristike kako bi se dobili jasniju sliku o formiranju i o interakcijama među grupama.

Rezultati ovog istraživanja trebali bi dati značajne podatke o ulozi socijanih varijabli i testova situaciono-motoričkih sposobnosti u kvaliteti igranja. Prema tome, osnovi bi cilj ovog istraživanja bio utvrđivanje veza između socialno-ličnih odnosa,

kao segmenta odnosa i procesa u tri ekipama muške košarkaške super lige i odnos među grupama u situaciono-motoričkim sposobnostima.

2. MATERIALI I METODE

2.1. Ispitanici

Ispitivanje je provedeno na uzorku košarkaša iz tri košarkaških klubova super lige Kosova, KK “Trepča” iz Mitrovice, KK “Vllaznimi” iz Đakovice i KK “Baškimi” iz Prizrena. Testiranjem je bilo obuhvaćeno ukupno 40 košarkaša od 19 do 30 godina starosti.

2.2. Mjerni instrumenti

Varijable za potrebe ovog istraživanja formulirane su na osnovu sociometrijskih tehnika s intencijom da mjere lično-socijalne veze i situaciono-motoričkim sposobnostima.

Podaci od značaja za ovaj rad prikupljeni su tehnikom anketiranja (Paranosić i Lazarević, 1975). U praktičnoj primeni sociometrijskog testa za ispitivanje pozitivnih izbora koristilismo sledeći upitnik:

1. Rangirajte četvoricu svojih drugova sa kojima najradije nastupate. Na prvo mesto stavite onoga sa kojim najradije nastupate, i tako redom:

2. Pored imena stavite broj koji označava razlog zbog koga ste se odlučili na takav izbor:

1. Odličan igrač
2. U igri se razumemo jer smo i inače dobri prijatelji.
3. Borben je i daje sve od sebe.
4. Korektan je i fer igrač
5. Nesebičan je u igri.
6. Pouzdano izvršava dogovorene zadatke
7. Mogu se osloniti na njega u odlučujućim trenucima
8. Ostalo (navedite razloge)

3. Navedite imena svojih drugova za koje se smatrate da su vas uključili u svoj izbor:

U praktičnoj primeni sociometrijskog testa za ispitivanje negativnih izbora koristilismo sledeći upitnik:

1. Rangirajte četvoricu svojih drugova sa kojima nerado nastupate:

2. Pored imena stavite broj koji označava razlog zbog kojih s tim drugovima nerado nastupate:

1. Suviše se uzbuđuje u toku igre.
2. Sebičan je, vidi samo sebe.
3. Ne ispunjava dogovorene zadatke.
4. Nije dovoljno borben.
5. Ne leži mi njegova igra.
6. Podbacuje u odlučujućim trenucima.
7. Zadržava igru.

8. Zapostavlja me u igri
 9. Ostalo (navedite razloge)
3. Navedite imena svojih drugova za koje se smatrate da su vas uključili u svoj izbor.

Za procjenu situaciono-motoričkih sposobnosti košarkaša odabran je uzorak od pet testova: 1. Trčanje na 20 metara, visokim startom (MT20V); 2. Brzina vođenja lopte na 20 metara, (MVL20); 3. Trčanje oko košarkaške igrališe (MTKIG); 3. Brzina vođenja lopte oko košarkaške igrališe (MVKIG); Broj uspješnih slobodnih bacanja 5x5 (MSLBA).

Za svaki situaciono-motoričkih test izračunate su sledeće vrjednosti: 1. Osnovni centralni i disperzioni parametri, 2. Zakrivljenost distribucije testirana je preko koeficijenta asimetrije („skjunis”), a visina distribucije preko koeficijenta spljoštenosti („kurtozis”).

3. Utvrđivanje korelacije između pojedinih varijabli za situaciono-motoričkih varijabli.

4. Da bi se utvrdilo da li postoje razlike između dve grupe košarkaša u situaciono-motoričkim testovima koji su bili izabrani pomoću sociometrijskog testa primjenjen je T-test (paired sample T-test). Analize su učinjene programom SPSS 8.0.

Trčanje na 20 metara, visokim startom (MT20V); 2. Brzina vođenja lopte na 20 metara, (MVL20); 3. Trčanje oko košarkaške igrališe (MTKIG); 3. Brzina vođenja lopte oko košarkaške igrališe (MVKIG); Broj uspješnih slobodnih bacanja 5x5 (MSLBA).

3. REZULTATI I DISKUSIJA

U tabeli 1 prikazani su centralni i disperzioni statistici svih primenjenih varijabli ispitanika, aktivnih košarkaša koji nisu podeljeni prema sociometrijskom upitniku.

Analizom navedene tabele jasno se vidi da dobijene vrjednosti dispersivnih i centralnih parametara dozvoljavaju konstataciju da su primjenjene situaciono-motoričke varijable u ovom radu normalno distribuirane.

Zakrivljenost krive distribucije svih situaciono-motoričkih varijabli je izrazito platikurtična, što navodi na zaključak da je prisutan znatan broj ekstremnih rezultata na oba kraja distribucije. Analizirajući stepen nagnutosti vrha krivulje, jasno se vidi da je pomerena ka zoni manjih rezultata.

Tabela 1. Distribucije i osnovnih parametiri rezultata situaciono-motoričkih testovima

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Skewness	Kurtosis
MT20V	40	3.13	4.32	3.5722	.2561	.841	1.055
MVL20	40	4.21	5.77	4.6922	.3027	1.017	2.156
MTKIG	40	14.29	16.47	15.2867	.6062	.181	-.926
MVKIG	40	16.37	19.28	17.7441	.7601	.301	-.645
MSLBA	40	14.00	23.00	17.6957	1.8363	.540	.797

Matrica korelacija situaciono-motoričkih varijabli prikazana je u tabeli 2. Interpretacija koeficijenata proste linearne korelacije kao što je poznato umnogome zavisi od broja ispitanika, odnosno preciznije broja stepeni slobode.

Tabela 2. Interkorelacije situaciono-motoričkih varijabli

	MT20V	MVL20	MTKIG	MVKIG	MSLBA
MT20V	1.000	.585**	.145	-.012	-.257
MVL20	.585**	1.000	.464**	.035	-.363*
MTKIG	.145	.464**	1.000	.522**	-.203
MVKIG	-.012	.035	.522**	1.000	.032
MSLBA	-.257	-.363*	-.203	.032	1.000

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Za uzorak od 40 ispitanika broj stepeni slobode je 38. Inspekcijom tablice grananičnih vrijednosti Pearsonovog koeficijenta uočava se da je granična vrijednost za 38 stepena slobode $r=0,304$ po blažem ($p=0,05$), odnosno, $r=0,393$ po oštrijem kriterijumu statističkog zaključivanja ($p=0,01$) (Bala, 1990).

Inspekcijom matrice interkorelacije uočavaju se dvije grupacije statistički značajnih koeficijenata. Ovakvo grupisanje statistički značajnih koeficijenata upućuje na ekzistenciju homogenih internih struktura, što je u potpunom skladu sa karakterom dati situaciono-motoričkih varijabli.

Osnovni nedostatak sociometrijskog testa (Moreno, J. 1962) je taj što on daje samo sliku stanja u grupi, a vrlo malo podataka o podlozi, uzrocima i mehanizmima koji su doveli do takvog stanja. Pokušaji da se odnosi u grupi ne samo konstatuju nego i dopune kauzalnim tumačenjima doveli su do određenih modifikacija i dopuna originalnog Morenovog testa. Radi boljeg objašnjenja uzroka formiranja grupe tehnikom sociometrijskog testa mi smo kod obe odabrane grupe sa najviše pozitivnim i negativnim poenima, testirali stanje fizičke pripremljenosti pomoću pet situaciono-motoričkih varijabli.

Da bi se utvrdilo da li postoji statistički značajna razlika između odabrane grupe u situaciono-motoričkih varijabli, primjenjen je T-test za dvije nezavisne grupe. Dobijeni rezultati ukazuju da između dvije grupe izabranih pozitivnim i negativnim poenima u testovima situaciono-motoričkih sposobnosti ne postoje razlike.

Sugestija mnogih istaživača pa i naša je da bolje pustiti da igra sociometrijski najoptimalnija petorka (tj. ekipa sa najvećim brojem međusobnih biranja) nego uvrštati u ekipu neke igrače koji su s obzirom na trenutnu formu individualno spremniji, ali nisu integrirani u ekipu. Ovakva preporuka ima opravdanje sa sociološkog aspekta. No problem za trenera kako da je izvede, tj. da se ne sastavi tim od najbolji igrača, veoma je težak i to kako zbog ubjeđenja da skup najboljih igrača donosi i najbolji rezultat, tako i zbog odgovornosti pred javnošću, koja teško shvaća da isti igrač, bez kojeg se u jednoj sredini ne može, može u drugoj sredini presudno kontaminirati

odnose u grupi i smanjiti, uprkos vlastitoj efikasnosti, uspjeh grupe (Petrovič i Šiftar, 1970).

Tabela 3. Interkorelacije situaciono-motoričkih varijabli

Grupet	Paired Differences Mean	Std. Dev.	Std. Error Mean	95%Conf. Interv. of the Diffe.		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
MT20VN – MT20VP	.0865	.3885	.0868	-.0953	.2683	.996	19	.332
MVL20N – MVL20P	.0570	.5146	.1151	-.1838	.2978	.495	19	.626
MTK IGN – MTKIGP	-.0160	.8003	.1790	-.3906	.3586	-.089	19	.930
MVKIGN – MVKIGP	.0770	1.1906	.2662	-.4802	.6342	.289	19	.776
MSLBAN – MSLBAP	-.7500	1.9160	.4284	-1.6467	.1467	-1.751	19	.096

4. ZAKLJUČAK

Diskriminativna analiza situaciono-motoričkih sposobnosti provedena je na uzorku od 40 ispitanika, košarkaša Super lige Kosova starih od 19 do 30 godina koji su bili podjeljeni u dvje grupe po 20 ispitanika pomoću sociometrijskog testa (grupa sa najvećim pozitivnim i grupa sa najvećim negativnim poenima) i koji su bili izmjereni sa 5 testova situaciono-motoričkih sposobnosti.

Rezultati dobijeni na osnovu testiranja razlike aritmetičkih sredina dvije grupe košarkaša ukazuju na to da grupa sa najvećim pozitivnim poenima pokazala iste rezultate u svim varijablama situaciono-motoričkih sposobnosti sa grupom koja je izabrana sa najvećim negativnim poenima.

Možemo tvrditi da su izbori košarkaša i podjela u dvje grupe učinjeni pretežno po funkcionalnom kriterijumu i po emocionalnim odnosima prema izabranim drugovima.

5. LITERATURA

1. Bala, G. (1973) *O nekim testovima psihomotorike*. Športno-medicinske objave, Ljubljana, 10(1-3):80-97
2. Barić, R., Erpič, S.C., Babić, V. (2002). *Intrinsic motivation and goal orientation in track-and-field children*. Kinesiology, 34, 50-60.
3. Gredelj, M., Metikoš, D., Hošek, A. i Momirovič, K. (1975). *Model hijerarhijske strukture motoričkih sposobnosti*. Kineziologija, 5(1-2), 7-81.
4. Horga, S. (1993). *Psihologija sporta*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.
5. Kurelić, N., Momirovič, K., Stojanović, M., Šturm, J., Radojevič, Đ., Visikić-Štalec, N. (1971) *Praćenje rasta, funkcionalnih i fizičkih sposobnosti djece i omladine SFRJ*. Beograd: Fakultet za fizičko vaspitanje - Institut za

- naučna istraživanja.
6. Moreno, J. (1962). *Osnovi sociometrije*. Beograd: Savremena škola.
 7. Parasonič, V. i Lazarevič, Lj. (1975). *Psihodinamika sportske grupe*. Beograd: NIP Partizan.
 8. Parasonič, V. i Savič, S. (1977). *Selekcije u sportu*. Beograd: Savez za fizičku kulturu Jugoslavije.
 9. Pavlin, K. (1974). *Utjecaj nekih sociometrijskih i konativnih karakteristika na igrački kvalitet rukometaša*. Kineziologija, Vol. 4, br. 1, str. 18-27.
 10. Petrovič, K. (1972). *Neke tehničke procene grupnih odnosa i struktura grupe*. Beograd: Sport INDOK Cantar.
 11. Petrovic, K.; Hošek, A. (1986). *Prilozi za sociologiju sporta 1 I 2*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.
 12. Petrovič, K. i Šiftar, N. (1970). *Sociometrijska struktura i odnosi u rukometnoj reprezentaciji SFRJ*. Trener, VI, št.7.
 13. Schaie, K.W., Willis, S. L.(2001). *Psihologija odrasle dobi i starenja*. Jatrebarsko: Naklada Slap.
 14. Zugic, Z. (1996). *Uvod u sociologiju sporta*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.
 15. Zugic, Z. (2000). *Sociologija sporta*. Zagreb: Fakultet za fizičku kulturu.

DISCRIMINATIVE ANALYSIS OF TESTS FOR EVALUATING SITUATION-MOTORIC ABILITIES BETWEEN TWO GROUPS OF BASKETBALL PLAYERS SELECTED BY THE TEST OF SOCIOMETRY

Determining differences between the two groups of basketball players selected with the modified sociometric test (Parasonič and Lazarevič) in some tests for assessing situation-motor skills, was the aim of this work.

The test sample was consisted of 20 basketball players who had most positive points and 20 basketball players who had most negative points, in total- 40 players.

T-test was applied to determine whether there are differences between the two groups of basketball players who had been elected with the help of the sociometric test. Analyses were made with the program SPSS 8.0.

The discriminative analysis has determined that the differences in the arithmetic means between the groups of basketball players who had most positive points and the group of basketball players who had most negative points in some tests for assessing situation-motor abilities do not exist.

Key words: *basketball players, situation-motor skills, discriminative analysis, sociometric test.*